

Türkiye Cümhuriyeti ile İsviçre Hükûmeti arasında imza edilen uzlaşma ve adli tesviye ve tahkim mukavelenamesinin tasdikına dair kanun

(Resmi Gazete ile neşir ve ilânı : 16/1929 - Sayı : 1204)

Af 1457

BİRİNCİ MADDE — Türkiye Cümhuriyeti ile İsviçre Hükûmeti arasında Ankarada 9 kânunuevvel 1928 tarihinde imza edilen uzlaşma, adli tesviye ve tahkim muahedenamesi tasdik edilmiştir.

İKİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunun ahkâmını icraya Hariciye Vekili memurdur.

27 mayıs 1929

TÜRKİYE HÜKÛMETİ İLE İSVİÇRE HÜKÛMETİ ARASINDAKİ UZLAŞMA, ADLİ TESVİYE VE TAHKİM MUAHEDENAMESİ

Türkiye Cümhuriyeti ile İsviçre Hükûmeti arasında mevcut dostluk rabitalarını sıkılaştırmak ve her iki memleket arasında baş gösterecek ihtilâfları muslihane bir tesviyeye tabi tutmak arzusunda bulunan Türkiye Cümhuriyeti Reisi ile İsviçre Federal Meclisi bunun için bir muahede akdine karar vermişler ve Murahhasları olmak üzere :

Türkiye Cümhuriyeti Reisi :

Tokat Meb'usu ve Hariciye Vekâleti müsteşarı sabıki Ali Şevki Beyefendi ile Hariciye Vekâleti Hukuk müşaviri Veli Beyefendiyi,

Ve, İsviçre Federal Meclisi :

Ankaradaki fevkalâde Murahhas ve Orta Elçi Müsyü Martini tayin eylemişler ve Müşarünileyhim usulüne muvafık ve muteber görülen salâhiyetnamelerini teati ettikten sonra aşağıdaki hükümleri kararlaştırmışlardır :

MADDE 1 — Âkit taraflar, aralarında baş gösterecek ve münasip bir müddet içinde diploması yoluyla tesviye edilemeyecek olan bütün ihtilâfları, ikisinden birinin talebi üzerine uzlaşma usulüne ve icabında adli tesviye ve tahkim usulüne tabi tutmayı taahhüt ederler.

Bununla beraber, âkitlerden her biri, kendi telâkkisine göre, Teşkilâtı Esasiye prensiplerine veya hayati menfaatlerine dokunan veyahut beyneddüvel hukukun devletlerin münhasıran kendi salâhiyetine terketmiş olduğu mes'elelere müteallik ihtilâfları uzlaşma ve adli tesviye veya tahkim usullerinden hariç tutmakta serbest bulunacaktır.

Âkitlerden birinin, her türlü kayıt ve şarttan âri olarak, uzlaşma usulüne müracaatı kabul etmiş olması, işbu muahedenamenin altıncıdan sekizinciye kadar olan maddeleri mefhumuna göre adli tesviye veya tahkim talebini yukarıdaki fıkrada derpiş edilen şartlarla reddetmek hakkını ihlâl etmez .

Bir ihtilâfın, uzlaşma mukaddemesine müracaat etmeksizin, doğrudan doğruya adli tesviye veya tahkim yolu ile hal ve tesviye edileceğine karar vermeğe âkitlerin daima hak ve salâhiyetleri olacaktır .

MADDE 2 — Uzlaşma usulü, üç âzadan mürekkep daimî bir komisyona tevdi edilecektir. Âkit taraflardan her biri kendi arzusuna göre birer âza nasp ve uzlaşma daimî komisyonunun reisliği salâhiyetini haiz olacak üçüncü âzayı da müttefikane tayin edecektir.

Komisyon reisi, âkit devletler tebaasından olmayacak, ikametgâhı mezkûr devletler arazisi üzerinde ve kendisi işbu devletler hizmetinde bulunmayacaktır.

Komisyon, işbu muahedenamenin mer'i olmağa başlamasından itibaren altı ay zarfında teşkil olunacaktır.

Reisin tayini, altı aylık müddet zarfında yapılmaz ve tayin edilmiş bir reisin çekilmesi veya vefatı halinde reislik mevkisinin açılmasından itibaren üç ay içinde icra edilmez ise iki taraftan birinin müracaatı üzerine işbu tayin icabında Beynelmîl Daimî Adalet Divanı Reisi arafından ve reis akıtlardan birisinin tebaasından ise ikinci reis tarafından mumaileyhte aynı vaziyette bulunduğu takdirde mezkûr Divanın akıt Devletler tebaasından olmayın yaşı âzası tarafından icra edilecektir.

Komisyon âzaları üç sene için nasedilirler ve hiç bir taraf müddetin tecdidine itiraz etmediği takdirde mumaileyhimin vekâletleri üç senelik bir devre için tecdit edilmiş addolunur ve bu suretle devam eder.

MADDE 3 — Âkit taraflar, her ihtilâf için o ihtilâfa mahsus olarak, taraflarından müttefikane tayin edilmek ve işin hitamına kadar aynıyle zaten vazifede bulunan âzalar gibi komisyona iştirak etmek üzere, uzlaşma komisyonuna diğer iki âzanın ilâvesi salâhiyetini muhafaza ederler.

MADDE 4 — Uzlaşma komisyonu, ihtilâfın mevzuunu teşkil eden mes'eleleri teşrih etmek ve tanzim edeceği raporda ihtilâfın hal ve tesviyesi için lazım gelen teklifleri sert ve dermeyan etmek vazifesile mükellef olacaktır.

Her hangi bir ihtilâfın komisyona arzı, âkitlerden biri tarafından reisine hitaben yazılan talepname ile olur. Müddei taraf, uzlaşmağa müracaat etmek hakkındaki kararını evveleminde hasım tarafa bildirecektir. İşbu ihbardan itibaren üç ay içinde müddea aleyh taraf muahedenamenin birinci maddesinin ikinci fıkrasına tevfikane bir defa dermeyan etmediği takdirde ihtilâfın komisyona arzı muteber olacaktır.

MADDE 5 — Uzlaşma komisyonu, ihtilâf kendisine arzedildiği günden itibaren altı ay zarfında, işbu müddeti âkitler müttefikane kısaltmağa veya uzaltmağa karar vermedikleri takdirde, raporunu tevdi edecektir.

Âkitlerden her birine raporun bir nushası verilecektir. Gerek vak'aların teşrihi gerek hukukî mülâhaza noktasından raporun bir hakem kararı mahiyeti yoktur.

Komisyon kendi teklifleri hakkında her iki tarafın dermeyan edecekları mülâhazalara ait lâzım gelen müddeti tespit edecektir. İşbu müddet her halde üç ayı geçmeyecektir.

İşbu muahedenamenin muhalif ahkâmı müstesna olmak üzere, uzlaşma usulü milletler arasındaki ihtilâfları muslihane bir surette tesviyeye ait 18 teşrinievvel 1907 tarihli «La Haye» mukavelenamesinin üçüncü fashının havi olduğu ahkâm ile tedvir olunur.

MADDE 6 — Âkitlerden biri uzlaşma komisyonunun tekliflerini kabul etmez ve yahut mezkûr komisyonun raporunda tespit edilen müddet içinde kararını beyan eylemez ise âkitlerden her biri ihtilâfın tahkimname tanzimi suretile milletler arasındaki Daimî Adalet Divanına tevdiini talep edebilecektir.

MADDE 7 — Âkitler müttefikane ve tahkimname ile, daimî hakem mahkemesinin nazareti altında bulunan bir mahkemeye ihtilâfı tevdi etmek hak ve salâhiyetini muhafaza ederler.

İki taraf tahkime müracaat etmeğe karar verdikleri günden itibaren üç aylık bir müddet zarfında aralarında uzlaşmak şartile hakem mahkemesinin teşekkül etmemiş bulunması halinde bu mahkeme «La Haye» deki Daimî Hakem Mahkemesi listesinden intihap edilmiş beş hakem den mürekkep olacaktır.

İki tarafın her biri kendi arzusuna göre bir hakem tayin edecek ve içlerinden biri hakem alelhakem olmak üzere diğer üç hakemi de müttefikane tayin edeceklerdir.

Bu üç hakem akit Devletler tebaasından olmayacak, ikametgâhları mezkur devletler arazisi üzerinde ve kendileri de işbu devletler hizmetinde bulunmayacaktır. İki tarafın tahkime müracaat için karar verdikleri günden itibaren üç ay içinde müttefikan tayin edilecek hakemler tayin edilmez yahut hakem alelhakem nasbedilmez ise milletler arasındaki ihtilâfların muslihane bir surette tesviyesine ait 18 teşrinievvel 1907 tarihli « La Haye » mukavelenamesinin kırk beşinci maddesine tevfikan işbu tayinlere tevessül edilecektir. İşbu muahede hilâfına hüküm bulunmadıkça tahkim usulü milletler arasındaki ihtilâfların muslihane halline dair olan 18 teşrinievvel 1907 tarihli La Haye mukavelesinin üçüncü faslında münderiç ahkâm dairesinde tanzim edilecektir.

MADDE 8 — Altıncı ve yedinci maddelerde kastedilen tahkimname her iki hükümet arasında nota taatisile takarrür edecektir. İki taraftan biri diğer tarafa bir adli tesviyeye müracaat etmekteki kararını tebliğ ettiği günden yahut tahkime müracaat hakkında her iki taraf karar verdiği günden itibaren üç ay müddet içinde tahkimname tanzim edilmiş olduğu taktirde milletler arasındaki Daimî Adalet Divanı yahut Hakem Mahkemesi iki tarafın dermeyan edeceği iddialar esası üzerinden hükmedecektir.

MADDE 9 — Uzlaşma veya adli tesviye ve tahkim usulünün devamı müddetince akit taraflar gerek uzlaşma komisyonunun tekliflerinin kabulüne gerek milletler arasındaki Daimî Adalet Divanı hükmünün veya hakem mahkemesi kararının icrasına muzır bir tesir edebilecek olan her hangi bir tedbirden içtinap edeceklerdir.

MADDE 10 — Adli ilâmın veya hakem kararnamesinin icrasında veyahut birinci maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları müstesna olmak üzere işbu muahedenamenin tefsirinde baş gösterecek ihtilâflar iki taraftan yalnız birinin talebi üzerine milletler arasındaki Daimî Adalet Divanına tevdi edilebilecektir.

MADDE 11 — İşbu muahede ahkâmı, tasdiknamelerin teatisinden evvelki ihtilâflara, mezkûr ihtilâfların âkitler arasında elyevm mevcut muahedenamelerle münasebeti olsa bile, tatbik edilmeyecektir.

Bununla beraber bu muahedenamenin mevkii tatbika vazından itibaren mezkûr muahedenamelerden tahaddüs edebilecek ihtilâfların işbu muahedename ahkâmına tabi kalmaları mukarrerdir.

MADDE 12 — İşbu muahedename tasdik kılınacaktır. Tasdik edilmiş nüshaları « Berne » de mümkün mertebe kısa bir müddet zarfında teati edilecektir.

Muahedename tasdiknamelerin teatisinden itibaren beş sene müddetle akte edilmiştir. İşbu müddetin hitamından altı ay evvel feshedilmediği taktirde iki taraftan birinin diğer tarafa muahedename hükümlerine nihayet vermek hakkındaki kararını tebliğ edeceği günden itibaren altı aylık bir müddetin hitamına kadar mer'î kalacaktır.

Murahhaslar ifadelerini tasdik etmek için iki nüsha üzerine tanzim edilmiş olan işbu muahedenameyi imza ve tahtim etmişlerdir.

İşbu muahedename Ankarada bin dokuz yüz yirmi sekiz senesi kânunevvelinin dokuzuncu günü tanzim edilmiştir.

İmza : *Hanri Martin*

İmza : *Ali şevki*

İmza : *Veli*

Cumhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarihi ve numarası

: 26-5-1929 ve 1/417

Bu kanunun neşir ve ilânı Başvekilliğe bildirildiğine dair Cüm. Reisliğinden gelen tezkerenin tarihi ve numarası

: 27-5-1929 ve 4/228

Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cilt ve sayfa numaraları

Cilt

: 9

11

12

Sayfa

50

37,75

84:85,86:88

Bu kanunla ilişkili olan kanunların numaraları: